

О. В. Нехода

Проблематика критичних оглядів О.О. Блока
в журналі «Золоте руно»

Проза і нині залишається найменш дослідженою частиною творчого спадку Олександра Блока (а це переважно статті та рецензії для газет та журналів). Вся критична діяльність поета була тісно пов'язана із його життєвими, творчими пошуками. Статті О. Блока, за окремими винятками, – ліричні, в яких більше авторської інтуїції, ніж аналізу. Дослідники відзначали: «Блок не вещает, не поучает, а доверительно разговаривает с глазу на глаз со своим читателем... К читателю-слушателю он выходит не как ритор

и маэстро, с готовыми сентенциями, а как равный, как собеседник. И поэтому Блок чутко прислушивается к голосу своего собеседника».

На відміну від теоретиків символізму – А. Білого, В. Брюсова, В'яч. Іванова, О. Блок ніколи не виступав від імені певної течії чи журнального угруповання. У його листах неодноразово зустрічаються різко негативні відгуки про журнали, з якими він співпрацює. Як критик, він займав свою цілком особливу, незалежну позицію, говорив, за власними словами, «тільки за себе».

Своєрідність критичного таланту Блока яскраво виявилась у статтях, які він писав спеціально для журналу «Золоте руно». Журнал вийшов у світ у 1906 і став другим, після «Терезів» (рос. – «Весы»), московським виданням, присвяченим проблемам символізму. Тоді це був найдорожчий і найрозкішніший російський журнал, прекрасно ілюстрований і надрукований на чудовому папері. Журнал виходив накладом приблизно в 950 екземплярів і поширювався серед інтелігенції двох столиць – Москви та Санкт-Петербургу.

Прихід О. Блока-критика в «Золоте руно» був його першою спробою взяти участь у редакційній роботі журналу і використовувати його сторінки для виразу своїх думок про літературу та сучасність. Саме в «Золотому руні» він вперше виступив із новим для себе жанром критичної прози – критичним оглядом.

Огляди Олександра Блока в журналі – оригінальні, яскраві і малодосліджені «явища» його прозового спадку. І хоча вони, безумовно, надавали певної солідності журналу, тим не менш, не завжди співвідносились із загальною редакційною політикою, часто протиставляли його іншим символістам. У «Терезах» критичні проби Блока були сприйняті з іронією та роздратуванням, до того ж їх поява у «Золотому руні» однозначно розцінювалась як «завербованість» поета ворожою літературною корпорацією. Безсумнівно одне – Блоку-критику в журналі була надана повна свобода для висловлювання своїх поглядів. А багато в чому саме завдяки цим критичним оглядам ім'я Блока не сходило зі сторінок журналів та газет, привертаючи до себе загальну увагу, та знаходилося в центрі гарячих суперечок, дискусій і полемічних сутичок. Вони стали знаменним явищем літературного життя цього періоду.